

ПОЗИТИВНО- ТА НЕГАТИВНООЦІННА ЛЕКСИКА ІЗ СЕМОЮ «ДІЯ» У СУЧАСНОМУ ФУТБОЛЬНОМУ ТЕЛЕРЕПОРТАЖІ

Струганець Павло Борисович,
аспірант кафедри загального мовознавства і слов'янських мов,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Протягом останніх років зростає інтерес мовознавців до футбольної комунікації. Проте досі залишається поза увагою науковців футбольний репортаж. З огляду на це окреслена проблема є актуальною.

Термін репортаж походить від французького «reportage», що означає «повідомляти, передавати». Телерепортаж, зокрема футбольний, спрямований на те, щоб засобами зображення і слова представити певну подію. Як зазначає Ю. Шаповал, «функціональна особливість жанру виявляється в комплексі призначень: створити ілюзію наочних відчуттів у глядача, сформувані ставлення до того, що спостерігається, збагатити уявлення про дійсність, про процеси її розвитку, спонукати до дії» [3]. Свою розповідь спортивний журналіст повинен вміти доповнити іншою інформацією, яка стосується цієї події. Репортаж дає змогу розкрити емоційне напруження і динаміку спортивної гри. Безперечно, основою якісного телерепортажу є багатий лексикон журналіста.

Мета нашої розвідки – проаналізувати позитивно- та негативнооцінну лексику із семою «дія» у сучасному футбольному телерепортажі. Джерельним матеріалом нашого дослідження слугувала трансляція футбольних матчів на телеканалах (далі ТК) «Футбол 1», «Футбол 2».

Футбольний коментар апріорі наповнений емоціями, позаяк вербалізує емоційні стани учасників футбольної гри. В. Чабаненко зазначає, що емотивна функція мови реалізується щоразу, коли мовець виражає почуття, ставлення до навколишньої дійсності або коли він хоче викликати почуттєву реакцію свого

співбесідника [2, с. 142]. Для вираження позитивної і негативної оцінки дій гравців, команди, тренера, арбітрів під час футбольного матчу залучена оцінна лексика. За Ю. Калужинською, позитивно- і негативнооцінну лексику трактуємо «як функціональну категорію та один із способів вираження ставлення мовця до предметів навколишньої дійсності» [1, с. 15], у нашому дослідженні – для оцінки дій на футбольному полі. Тому предметом аналізу слугує конотована лексика із семою «дія».

Розглянемо семантичні відтінки позитивної вербалізації коментатором командних дій гравців: футбольний клуб черговий раз переграє суперника в очній дуелі за невеликий період часу: *І знову «Реал» на голову сильніший за «Ювентус», як і рік тому* (ТК «Футбол 2», 03.04.18, 23:15); футболісти використовують увесь фізичний потенціал: *Увімкнули своє реактивне пальне* (ТК «Футбол 2», 24.04.18, 22:28).

Доволі частою є позитивна оцінка вдалих дій окремого гравця, оскільки від цього великою мірою залежить результат конкретного матчу: гравець допоміг команді не пропустити гол під час постійних атак команди-суперника: *Він допоміг вистояти під бомбардуванням «Феснолда»* (ТК «Футбол 2», 6.12.17, 23:24); футболіст виграв єдиноборство без шансів для опонента: *Вертогнен безкомпромісно виграв боротьбу у Мхітаряна* (ТК «Футбол 1», 10.02.18, 15:00); гравець виконав бездоганний підкат: *Сильний підкат від Мустафі* (ТК «Футбол 1», 10.02.18, 15:14); футболіст майстерно виконав важкий удар: *Розкішний обвідний удар Джека Вілшера* (ТК «Футбол 1», 10.02.18, 15:55); гравець чітко та надійно виконав свої обов'язки на полі, відвівши таким чином загрозу від власних воріт: *Каземіро прийшов і розрулив ситуацію* (ТК «Футбол 1», 14.02.18, 22:08); гравець своїми вдалими діями поставив суперника у незграбне становище: *Зараз клоуна робить із Олів'є Жиру* (ТК «Футбол 2», 14.03.18, 22:15); футболіст холоднокровно виконує складні технічні дії: *Мохамед Салах, не поспішаючи, по-королівськи розправився з м'ячем* (ТК «Футбол 2», 31.03.18, 16:14); гравець став помітнішим на футбольному полі: *Дуглас Коста почав частіше потрапляти у камеру* (ТК «Футбол 2», 03.04.18, 22:24); гравець безкомпромісно виграв очне єдиноборство: *Арнольд сьогодні вдрузки виграв це протистояння*

(ТК «Футбол 1», 04.04.18, 23:07); футболіст вдало грає головою: *Тут К'єлліні король повітря* (ТК «Футбол 2», 11.04.18, 22:33).

У футболі ті моменти, що є позитивними для однієї команди, тренера чи вболівальників, слугують предметом розчарування для прихильників іншої команди. Саме тому разом із позитивно-оцінними коментарями існує варіативність вираження і негативних аспектів гри. Розглянемо типові оцінки коментатором дії гравців зі знаком «-»: голкіпер зіграв надзвичайно незграбно: *Кінер Сіті налажав* (ТК «Футбол 2», 6.12.17, 22:20); грубі та недозволені дії футболіста на полі: *За таке можна жовту дати грубіяну* (ТК «Футбол 1», 10.03.18, 15:16); гравцю не вдалося забити гол: *Він не зміг продемонструвати свою летальність* (ТК «Футбол 1», 23.03.18, 22:29); пасивні дії футболіста ледь не призвели до забитого гола: *Ледь не покарали Компані за інертність* (ТК «Футбол 1», 04.04.18, 22:12); гравець зіграв із більшою ставкою на красу, ніж на практичність: *Кріштіано десь спіжонив* (ТК «Футбол 2», 11.04.18, 22:19); футболіст незграбно працює із м'ячем: *Патрік Шик виковирював з-під себе м'яч* (ТК «Футбол 2», 24.04.18, 23:02).

Отже, оцінка у футбольному телерепортажі функціонує згідно з мовними текстотвірними принципами і напряму залежить від контексту зображуваних подій під час футбольного матчу. Оцінка дій команди та окремих гравців утілюється у двох протиставних категоріях: оцінка позитивна та оцінка негативна. Потребують подальших студій образні мовні засоби, які слугують вербалізації оцінки.

Література

1. Калужинська Ю. В. Лексико-словотвірна вербалізація негативної оцінки в мові української газетної періодики початку XXI сторіччя: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Луцьк, 2017. 259 с.
2. Чабаненко В. А. Стилїстика експресивних засобів української мови: монографія. Запоріжжя: ЗДУ, 2002. 351 с.
3. Шаповал Ю. Телевізійний репортаж як жанр і метод документування подій суспільного життя. *Мовний калейдоскоп*. URL: <http://old.franko.lviv.ua/lknp/mova/jur6/shapoval.htm>